รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ

The Model of Self-identity Disability for the Transformation paths to Independent Living

สุชาติ พันธุ์ลาภ[1] และ นพพร จันทรนำชู[2]

Suchart Panlarp[1] and Nopporn Chantaranamchoo[2]

[1,2]คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

[1,2]Faculty of Education, Silpakorn University, Thailand.

E-mail: [1]suchatip33@gmail.com, [2]Nopporncu@gmail.com

Received July 7, 2021; **Revised** October 24, 2021; **Accepted** October 24, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษามุมมองจากประสบการณ์ในเรื่องความพิการ 2) รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการและ 3) แนวทางการใช้รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นคนพิการที่เคยผ่านประสบกาณ์การดำรงชีวิตอิสระที่มีมุมมองจากประสบการณ์ความพิการ จำนวน 9 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการดำรงชีวิตอิสระ ผู้บริหารและคนพิการที่สามารถสร้างอัตลักษณ์ใหม่ในการดำรงชีวิตอิสระ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ระดับลึกตามกรอบที่กำหนด

ผลการวิจัยพบว่า 1) คนพิการเชื่อว่าความพิการเป็นบาปกรรมนำไปสู่การมีอคติทำให้เป็นผู้ด้อยโอกาสนำและมีการเลือกปฏิบัติ 2) รูปแบบการเปลี่ยนผ่านไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการประกอบด้วย 2.1) รูปแบบการสื่อสารการทำความเข้าใจเส้นทางการดำเนินชีวิตในสังคมการให้คำปรึกษาฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 2.2) รูปแบบการพัฒนาศักยภาพในการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรีภายใต้การฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ 2.3) รูปแบบการฟื้นฟูด้านการศึกษาปรับเปลี่ยนบ้านเป็นโรงเรียนเพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ 2.4) รูปแบบการรวมกลุ่มสร้างผลิตภัณฑ์ มีการพิทักษ์สิทธิ์ทำให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างสมศักดิ์ศรี 2.5) รูปแบบการมีส่วนร่วมของสมาชิกในด้านการศึกษาและการแก้ปัญหาของตน ร่วมกับชุมชนโดยการแลกเปลี่ยนข้อมูล โดยใช้กระบวนการกลุ่ม 3) แนวทางการวางแผนทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับวิถีชีวิต โดยการสร้างความตระหนักต่อการมีจิตสาธารณะเข้าใจความเป็นมนุษย์นำไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ การนำกระบวนทัศน์ใหม่ที่มีความสำคัญต่อคนพิการในสังคม การสร้างความเท่าเทียมในสังคม ตื่นตัวและมีความคิดใหม่ ๆ การสร้างสรรค์ การสร้าง

ความรู้ความเข้าใจเปลี่ยนทัศนคติในทางที่ดีเอื้อต่อสังคมโดยรวม ทำให้สังคมมีมุมมองต่อคนพิการว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดา

คำสำคัญ : อัตลักษณ์; การเปลี่ยนผ่าน; การดำรงชีวิตอิสระคนพิการ

Abstract

The objectives of this qualitative research were 1) to study the experiential perspective on disability, 2) the identity transformation model to independent living of people with disabilities, and 3) the approach to applying the identity transformation model to independent living of people with disabilities. character towards the independent living of people with disabilities the research design is qualitative research. The key informants were 9 persons with disabilities who had experienced independent living with a perspective from the disability experience. 5 executives and people with disabilities who can create a new identity for independent living.

The results showed that: 1) people with disabilities believe that disability is a sin, leading to prejudice, making them less fortunate, leading to discrimination; 2) a pattern of transformation towards independent living for people with disabilities, consisting of 2.1) Communication model for understanding the way of life in a society, counseling for rehabilitation using community-based disabilities 2.2) A model for developing potential for living in society with dignity under independent living skills training 2.3 Educational rehabilitation model, transforming homes into schools to create learning 2.4) Forms of grouping to create products. There is the protection of rights to enable them to live in a society with dignity. 2.5) Forms of participation of members in their education and problem solving. Join the community by exchanging information, by using a group process; 3) A work plan approach to address problems suitable for their lifestyles by raising awareness of the public mind and understanding of humanity leading to independent living of people with disabilities. Adopting a new paradigm that matters to disabled people in society creates equality in society Awakening and having new ideas, creations create knowledge, understanding, change attitudes in a positive way conducive to society as a whole. The ability for society to view people with disabilities as normal.

Keywords: identity; transformation; Independent living disabilities

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและและความเจริญทางเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดด ส่งผลถึงการปฏิรูปโครงสร้างระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน รูปแบบการดำเนินชีวิตของคนพิการที่ต้องเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กระทบการรับรู้ของคนทั่วไปในสังคม คนพิการถูกมองเป็นแรงงานที่ด้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับคนทั่วไป เป็นความแตกต่างทางสังคมที่เป็นผลมาจากความพิการ (พงษ์เทพ สันติกุล, 2552) จากสถิติจำนวนผู้ขึ้นทะเบียนมีบัตรประจำตัวคนพิการปี พ.ศ. 2559 พบว่าคนที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการ จำนวน 1,808,524 คน คิดเป็นร้อยละ 2.75 จากข้อมูลการประกอบอาชีพคนพิการพบว่าไม่สามารถประกอบอาชีพได้จำนวน 59,712 คน คิดเป็นร้อยละ 6.77 (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2560) จากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการปฏิรูปโครงสร้างระบบสาธารณูปโภคอย่างมีอคติ ยิ่งทำให้คนพิการมีอุปสรรคในการดำเนินชีวิต ถูกตีตราว่าเป็นกลุ่มที่ด้อยกว่า ถูกเลือกปฏิบัติเป็นกลุ่มพลเมืองชั้นสองที่มีการกีดกันให้ออกไปจากสังคมโดยไม่รู้ตัว

การปรับตัวในสังคมให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทำให้ชีวิตอยู่ในภาวะสมดุลทั้งทางกายภาพ จิตใจ สังคม ทำให้สามารถเผชิญปัญหาอุปสรรคได้ในเชิงบวก (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2538: อ้างอิงในนัสรินทร์ แซสะ, 2557) ทำให้สามารถพึ่งตนเองได้และอยู่ร่วมในสังคมเหมือนคนปกติ ในฐานะมนุษย์ผู้ซึ่งมีสิทธิได้รับการปฏิบัติและความคุ้มครองจากนโยบายของรัฐอย่างเสมอภาคและมีส่วนร่วมในการสร้างผลผลิตทางเศรษฐกิจในระดับต่าง ๆ บทบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต พ.ศ. 2550 กำหนดให้คนพิการมีสิทธิได้รับสวัสดิการการส่งเสริมและพัฒนาสิทธิมนุษยชนและการพิทักษ์สิทธิ์ รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ การสร้างทัศนคติใหม่ของสังคมที่มีต่อคนพิการในเชิงบวก ช่วยให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตได้อิสระ มีศักดิ์ศรี มีคุณค่าและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยมีรากฐานความคิดจากแนวคิดเชิงสังคม ได้แก่การเสริมพลังอำนาจการสร้างคุณค่าทางสังคม การสร้างทัศนคติใหม่ต่อคนพิการเชิงบวก

บทความวิจัยนี้นำเสนอรูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ความพิการไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ซึ่งจุดเปลี่ยนชีวิตโดยการสร้างโอกาสเป็นอัตลักษณ์ทำให้สามารถเปิดพื้นที่เศรษฐกิจ (อัฐมา โภคาพานิชวงษ์, 2549) เพื่อยกระดับการยอมรับของสังคม มองข้ามวัฒนธรรมว่าคนพิการไม่ได้เป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของสังคม การเข้าถึงโอกาสต่าง ๆ อย่างเสมอภาคเหมือนคนทั่วไปของคนพิการ โดยการจัดตั้งองค์กรเพื่อช่วยเหลือตนเอง ตามสิทธิมนุษยชน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมทุกรูปแบบ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษามุมมองจากประสบการณ์ของคนพิการ
2. เพื่อศึกษารูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ
3. เพื่อเสนอแนวทางการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ

การทบทวนวรรณกรรม

มุมมองเรื่องความพิการ

มุมมองของคนพิการในเรื่องความพิการ ตามความหมายและคุณลักษณะของคนทั่วไปที่มีมาตรฐานตามที่สังคมกำหนดเห็นทั่วไปพบว่าคนพิการมีความผิดแปลกไปจากคนปกติ (Goffman, 1963 cited in Cobb, 1976) คนพิการเป็นผู้ต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดและยังส่งผลต่อการดูแลคนในครอบครัวทำให้ไม่สามารถออกไปทำงานนอกบ้าน ส่งผลให้ขาดรายได้กลายเป็นภาระต่อครอบครัวและสังคม (วิชุพรรณ ทินนบุตรา, 2559) สำหรับแนวคิดเชิงการแพทย์ มองว่าถ้ามีการพัฒนาในสิ่งที่ป้องกันสาเหตุความพิการได้จะทำให้คนพิการสามารถพึ่งตนเองในกิจวัตรประจำวันได้มากขึ้น มีการจัดสวัสดิการต่อคนพิการในฐานะผู้ป่วยที่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการแพทย์จากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งคนพิการจะตกเป็นผู้รอการให้ความช่วยเหลือนำไปสู่แนวคิดเชิงเชิงสังคม ซึ่งเปลี่ยนความเชื่อเรื่องความพิการว่าไม่ใช่ปัญหาส่วนบุคคลแต่ความพิการเกิดขึ้นโดยสังคมมีทัศนคติเชิงลบ เกิดการรวมตัวของกลุ่มคนพิการที่ต้องการเห็นสังคมให้โอกาสเท่าเทียมกันในการจัดทรัพยากรให้กับคนพิการให้ได้รับอย่างเหมาะสมสามารถที่จะใช้ชีวิตและมีส่วนร่วมในสังคมในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของสังคม การปฏิรูปแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระซึ่งมีรากฐานความคิดรูปแบบเชิงสังคม เริ่มมีการรวมตัวจัดตั้งศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการมีบริการการดำรงชีวิตอิสระสำหรับคนพิการ การเปลี่ยนทัศนคติของคนในสังคมไปในทางที่ดีขึ้น คนพิการเริ่มออกสู่สังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างผลผลิตเชิงเศรษฐกิจขยายไปสู่ประเทศกำลังพัฒนารวมทั้งประเทศไทย ประสบความสำเร็จมากในการเปิดโอกาสให้คนพิการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในระดับนโยบายในระดับต่าง ๆ การมีส่วนร่วมกำหนดความต้องการโดยผู้เชี่ยวชาญกำหนดให้ กลวิธีก่อการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการให้เกิดกฎหมายต่อต้านการเลือกปฏิบัติ

การเสริมพลังอำนาจ

Gibson (1995) กล่าวว่า การเสริมพลังอำนาจเป็นกระบวนการของบุคคลที่ใช้พัฒนา และใช้ความรู้ที่จำเป็น ความสามารถและความเชื่อมั่นที่จะทำให้ความคิดของตนมีความหมายทางสังคมที่ให้การยอมรับส่งเสริม และพัฒนาความสามารถของบุคคล ให้แสวงหาวิธีเพื่อให้บรรลุความต้องการและแก้ปัญหาของตนสามารถในการใช้ทรัพยากรที่จำเป็น ในการควบคุมชีวิตของตนที่เพิ่มพูนความรู้สึกในคุณค่าของตนเองโดย กระบวนการสร้างพลังอำนาจมี 4 ขั้นตอน 1) การค้นพบสภาพการณ์จริง การรับรู้ทำความเข้าใจและยอมรับ 2) การสะท้อนความคิดอย่างมีวิจารณญาณ เกิดมุมมองใหม่ส่งผลให้บุคคลได้พัฒนาตนเองขึ้น 3) การตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมและลงมือปฏิบัติบุคคลจะตัดสินใจเลือกวิธีการปฏิบัติที่ตนเองคิดว่าเหมาะสมและดีที่สุดเกิดการยอมรับตนเอง (Self-determination) การจะตัดสินใจเลือกวิธีการปฏิบัติที่ตนเองคิดว่าเหมะสมและดีที่สุด 4) การคงไว้ซึ่งการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ วิธีการที่เลือกใช้ไปปฏิบัติแล้วเกิดประสิทธิภาพหรือประสบความสำเร็จ บุคคลก็รู้สึกมั่นใจ รู้สึกมีพลังอำนาจ มีความสามารถและถือว่าเป็นข้อผูกพันในการปฏิบัติที่จะคงไว้ซึ่งพฤติกรรมการแก้ปัญหานั้น เปลี่ยนแปลงทางสังคมรวมถึงการเปลี่ยนแปลงภายในบุคคลด้วย หากแต่คนพิการสามารถเปลี่ยนวิธีคิด การมองโลก การให้ความหมาย

เกี่ยวกับความพิการของตนเองไปในเชิงบวกจะทำให้คนพิการสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและกระตือรือร้นที่จัดการกับวิถีชีวิตของตนเองไปในทางที่ดีขึ้น การเปิดโอกาสให้คนพิการได้มีโอกาสพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถ รวมทั้งการได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป สามารถเปลี่ยนวิธีคิด การมองโลกการให้ความหมายเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของตนเองไปในเชิงบวก ย่อมรับสภาพความพิการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ใช้ชีวิตอยู่ร่วมในสังคมมีเจตคติที่ดีในฐานะเป็นคนหนึ่งในสั่งสม มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์มีความเสมอภาคกับบุคคลอื่น ๆ สามารถมีส่วนร่วมทางสังคมภายใต้สภาพแวดล้อมที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการจัดสวัสดิการส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิต่าง ๆ ของคนพิการอย่างเหมาะสม ในการสร้างเจตคติที่ดีต่อคนพิการและความพิการ สนับสนุนให้คนพิการต้นแบบได้แสดงศักยภาพและได้รับการยอมรับจากสังคมในกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ผลักดันให้เกิดการบูรณาการความรู้ด้านคนพิการ มีความพอในตนเอง ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น มองโลกในแง่ดี มีความคิดเชิงบวก มีความเชื่อมั่นในตนเองไม่ตกอยู่ภายใต้ความกดดันจากบุคคลหรือสถานการณ์อื่นใด รู้จักควบคุมอารมณ์และรู้จักจัดการอารมณ์อย่างเหมาะสม สามารถเผชิญปัญหาอุปสรรคใด ๆ และใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาและอุปสรรคในชีวิต สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข

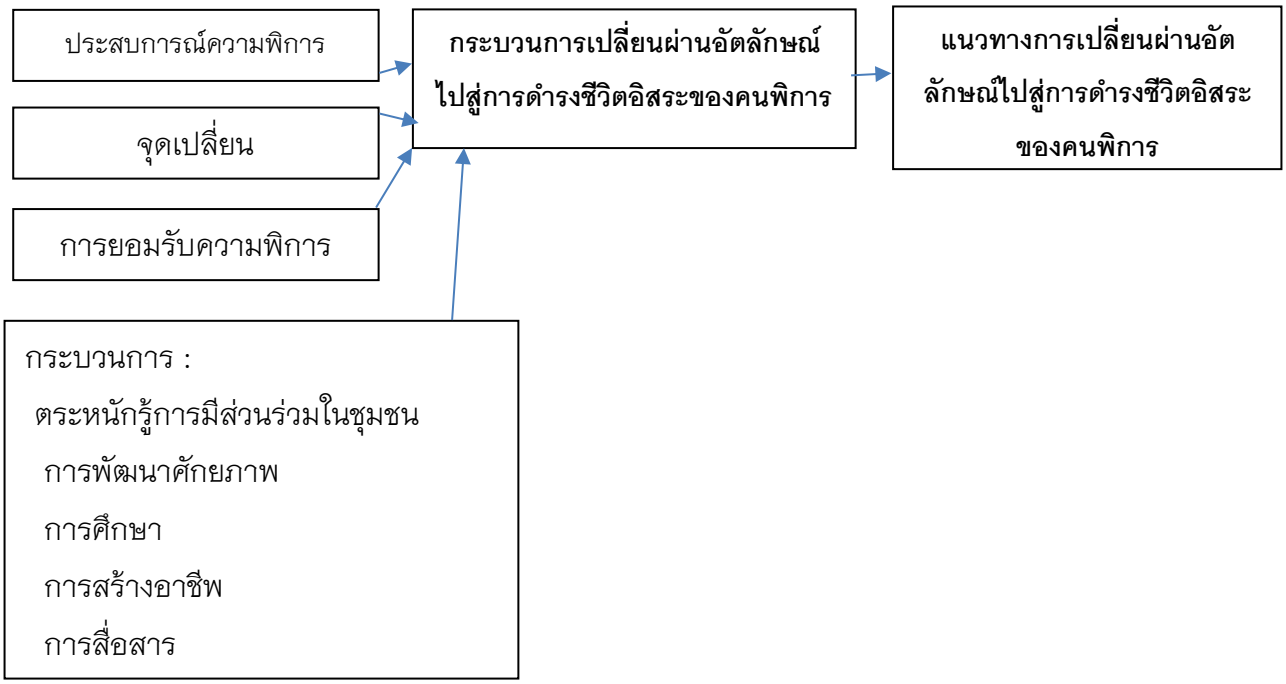
การปรับตัว

ตามปกติมนุษย์ทุกคนยอมแสวงหาความสุขในชีวิต ทำให้มนุษย์แต่ละคนมีการปรับพฤติกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อความอยู่รอดในแต่ละสถานการณ์ที่เผชิญ (นัสรินทร์ แซสะ, 2557) การปรับตัวทำให้เกิดการเรียนรู้เข้าใจในปัญหา เพื่อความอยู่รอดในแต่ละสถานการณ์ที่เผชิญ เข้าใจในความเป็นมนุษย์ผู้ซึ่งมีสิทธิ และสิทธิต้องได้รับความคุ้มครองจากนโยบายของรัฐอย่างเสมอภาค ในกระบวนการตัดสินใจสามารถปรากฏตัวในสังคม มีส่วนร่วมในการสร้างผลผลิตทางเศรษฐกิจ การสร้างคุณค่าความหมายทางสังคมใหม่ มีการพัฒนา จึงทำให้สังคมมีความเข้าใจสร้างทัศนคติใหม่ของสังคมที่มีต่อคนพิการในเชิงบวก เป็นเพื่อเป็นกลไกการสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ ให้กลายเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในการจัดการดูแลตนเอง การเรียนรู้ การประกอบอาชีพ การพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสามารถเปลี่ยนอัตลักษณ์ความพิการไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการได้ (ขัตพันธ์ ชุมนุสนธิ์, 2558) และสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพมีความสำเร็จในชีวิต สามารถออกมาดำรงชีวิตอิสระในสังคมภายนอกอย่างปกติสุข โดยไม่ขึ้นอยู่กับความพิการว่ารุนแรงมากน้อยเพียงใด

กรอบแนวคิดการวิจัย

บทความวิจัยนี้นำเสนอรูปแบบการการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ความพิการไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการโดยการสร้างพลังอำนาจ Gibbson (1995) เป็นกระบวนการพัฒนาความรู้ความสามารถและความเชื่อมั่นที่จะทำให้ความคิดของตนให้การยอมรับ โดยมีกระบวนการสร้างพลังอำนาจเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การค้นพบสภาพการณ์จริง การรับรู้ ทำความเข้าใจและยอมรับ 2) การสะท้อนความคิดอย่างมีวิจารณญาณทำให้เกิดมุมมองใหม่ส่งผลให้บุคคลได้พัฒนาตนเองขึ้น 3) การตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติ

กิจกรรมที่เหมาะสมและลงมือปฏิบัติที่ตนเองคิดว่าเหมาะสมและดีที่สุด เกิดการยอมรับตนเอง การจะตัดสินใจเลือกวิธีการปฏิบัติที่ตนเองคิดว่าเหมะสมและดีที่สุด และ 4) การคงไว้ซึ่งการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ วิธีการที่เลือกใช้ไปปฏิบัติแล้วเกิดประสิทธิภาพหรือประสบความสำเร็จ บุคคลก็รู้สึกมั่นใจ รู้สึกมีพลังอำนาจ มีความสามารถและถือว่าเป็นข้อผูกพันในการปฏิบัติที่จะคงไว้ซึ่งพฤติกรรมการแก้ปัญหานั้น เพื่อเสนอทางการดำเนินงานรูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ (สำนักส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2552) โดยพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 6 (10) ที่ให้มีการกำหนดมาตรฐานให้รับรองหรือเพิกถอนการรับรององค์กรด้านคนพิการ หรือองค์กรอื่นใดที่ให้บริการคนพิการ โดยคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ซึ่งมีมาตรฐานองค์กรด้านคนพิการจะเป็นกลไกหนึ่งที่จะผลักดันส่งเสริมให้องค์กรด้านคนพิการมีระบบโครงสร้างการบริหารจัดการ และการจัดบริการที่มีคุณภาพในการปฏิบัติงาน การให้บริการ สามารถพัฒนาองค์กรให้มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการส่งเสริมพัฒนาและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิคนพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2558)

รูปภาพที่ 1 แสดงกรอบการศึกษารูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคน อ้างอิงใน (Gibbson,1995)

ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการใช้การสัมภาษณ์ระดับลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลักคือกลุ่มคนพิการที่เคยผ่านประสบการณ์แนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) การศึกษามุมมองจากประสบการณ์ความพิการ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ศึกษาคือ เรื่องเล่ามุมมองจากประสบการณ์ชีวิต

ของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อวิเคราะห์ตามกรอบโดยผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ระดับลึกจนข้อมูลที่ได้มีลักษณะอิ่มตัว 2) การศึกษากระบวนการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้เชี่ยวชาญงานด้านการดำรงชีวิตอิสระ ผู้บริหาร คนพิการที่สร้างอัตลักษณ์ใหม่การดำรงชีวิตอิสระ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานั้น ผู้ศึกษาสัมภาษณ์ระดับลึกเรื่องเล่าประสบการณ์ชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ โดยผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์จนข้อมูลที่ได้มีลักษณะอิ่มตัว 3. การศึกษาแนวการใช้รูปแบบ การเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ โดยผู้เชี่ยวชาญงานด้านการดำรงชีวิตอิสระ ผู้บริหาร คนพิการที่สร้างอัตลักษณ์ใหม่การดำรงชีวิตอิสระ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนั้นผู้ศึกษาเข้าไปรับฟังการสนทนากลุ่ม ทุกกลุ่มใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาพบว่ามุมมองจากประสบการณ์ความพิการในสังคมไทยเป็นวัฒนธรรมที่มีอย่างช้านาน ต่อความเชื่อความพิการผ่านมุมมองทางศาสนาว่าเป็นเรื่องเวรกรรม ดังคำกล่าวที่ว่า “ความเชื่อในอดีตความพิการเกิดจากเวรกรรม” (สัมภาษณ์ระดับลึก, มุมมองจากประสบการณ์คนที่หนึ่ง, 2561) มุมมองเชิงการแพทย์โดยมีการมองถึงความบกพร่องเป็นเรื่องตัวบุคคลจึงต้องคอยรับความช่วยเหลือ ดังคำกล่าวที่ว่า “การใช้ชีวิตอิสระไม่สามารถทำสิ่งต่าง ๆ การตัดสินใจในสิ่งต่าง ๆ ถูกกำหนดโดยคนรอบข้างการคิดและการตัดสินใจ ความตระหนักถึงการขาดอิสระในชีวิต” (สัมภาษณ์ระดับลึก, มุมมองจากประสบการณ์คนที่หนึ่ง, 2561) นอกจากนี้คนพิการต้องดูแลอย่างใกล้ชิดและยังส่งผลต่อครอบครัวไม่สามารถออกไปทำงานนอกบ้าน แนวคิดเชิงสังคมที่ความพิการไม่ได้เกิดจากการด้อยความสามารถ หากเกิดจากข้อจำกัดทางสังคมไม่สามารถเข้าถึงโอกาสต่างทางสังคม ส่งผลให้ขาดรายได้กลายเป็นภาระต่อครอบครัวและสังคม ดังคำกล่าวที่ว่า “ไม่สามารถเข้าถึงการจ้างงานได้ไม่สามารถเข้าถึงอาชีพเพราะความพิการ” (สัมภาษณ์ระดับลึก, มุมมองจากประสบการณ์คนที่หนึ่ง, 2561)

2. ผลการศึกษาพบว่าการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการกระบวนการเสริมพลังอำนาจทำให้คนพิการเกิดความรู้สึกเชิงบวกต่อตนเอง เกิดพลังใหม่ที่จะผลักดันให้มีชีวิตอยู่อย่างมีเป้าหมายและมีความหวังการสร้างชีวิตในเชิงบวก ประกอบด้วย ขั้นที่ 1) การยอมรับและการมองข้ามความบกพร่องของสภาพร่างกายการดำเนินชีวิตวัตรประจำวันโดยมีรถเข็นและมีสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อความพิการได้เป็นปกติ ดังคำกล่าวที่ว่า “การยอมรับและการมองข้ามความบกพร่องของสภาพร่างกายตั่งแต่วัยเด็กทำให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในกิจวัตรประจำวัน สามารถใช้ชีวิตภายนอกโดยมีรถเข็นและสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อความพิการ การเข้าโรงเรียนทั้งผู้พิการและเรียนร่วมกับคนปกติ” (สัมภาษณ์ระดับลึกประสบการณ์คนที่หนึ่ง, 2562) ขั้นที่ 2) การค้นหาอัตลักษณ์และพัฒนาศักยภาพการนำวิชาคอมพิวเตอร์มาประยุกต์ใช้ทำให้มีความเชื่อมั่น สามารถแสดงศักยภาพในสังคมได้ ดังคำกล่าวที่ว่า “การที่ได้ศึกษาวิชาคอมพิวเตอร์และสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาด้วยตนเองในระดับ

ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ทำให้มีความเชื่อมั่น และสามารถพัฒนามาเป็นผู้สอนวิชาคอมพิวเตอร์ ทำให้สามารถแสดงศักยภาพได้อย่างเต็มที่ ในสังคม และพิสูจน์ตนเองว่าสามารถทำงานมีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้" (สัมภาษณ์ระดับลึกประสบการณ์คนที่หนึ่ง, 2562) ขั้นที่ 3) การสร้างเจตคติเชิงสร้างสรรค์ ให้สาธารณะรับรู้อัตลักษณ์ความปกติ ดังคำกล่าวที่ว่า "การใช้ชีวิตแสดงอัตลักษณ์ความปกติ ที่มีความเชื่อมั่นสามารถในการศึกษา ประกอบอาชีพ ความสามารถเข้าร่วมกิจกรรมในสังคม ทำให้สิทธิคนพิการเป็นจริงทำให้สถานะคนพิการได้รับการยอมรับเป็นคนหนึ่งในสังคมที่สามารถใช้ชีวิตเช่นเดียวเช่นคนทั่ว ๆ ไป และเป็นแบบอย่างคนพิการการปลุกพลังกระตุ้นให้คนพิการลุกขึ้นสู้ มีแรงบันดาลใจออกสู่สังคมด้วยการสร้างเจตคติเชิงสร้างสรรค์ให้สังคม ขับเคลื่อนงานสร้างเสริมกิจการเพื่อสังคมให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคม" (สัมภาษณ์ระดับลึกประสบการณ์คนที่หนึ่ง, 2562)

3. ผลการศึกษาพบว่าแนวทางการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการส่งเสริมให้องค์กรคนพิการมีระบบโครงสร้างการบริหารจัดการและการบริการที่มีคุณภาพในการปฏิบัติงาน การให้บริการ สามารถพัฒนาองค์กรให้มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการส่งเสริมพัฒนาและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิคนพิการได้มีประสิทธิภาพการวางแผนทำงาน โดยใช้ชุมชนเป็นฐานอย่างสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 1) รูปแบบการสื่อสารทำความเข้าใจเส้นทางการดำเนินชีวิตในสังคมภายใต้เงื่อนไขโดยการปรึกษาฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ดังคำกล่าวที่ว่า "การสร้างเจตคติเชิงสร้างสรรค์การสื่อสารทำความเข้าใจเส้นทางการดำเนินชีวิตในสังคมภายใต้เงื่อนไขโดยการปรึกษาฟื้นฟูสมรรภาพคนพิการโดยใช้ชุมชนเป็นฐานอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง" (ผู้เสนอแนวทางที่ 1) 2) รูปแบบการพัฒนาศักยภาพดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรีภายใต้การฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ ดังคำกล่าวที่ว่า "การพัฒนาศักยภาพดำรงชีวิตภายใต้การฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ เตรียมความพร้อมก่อนเข้าทำงาน" (ผู้เสนอแนวทางที่ 1) 3. รูปแบบการฟื้นฟูด้านการศึกษาปรับเปลี่ยนบ้านเป็นโรงเรียนภายใต้เงื่อนไขการเรียนรู้ ดังคำกล่าวที่ว่า "การส่งเสริมการประกอบอาชีพในรูปแบบของการกลับบ้านเป็นโรงเรียนเปลี่ยนแม่เป็นครูนำไปสู่การเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่ชีวิตอิสระ" (ผู้เสนอแนวทางที่ 3) 4. รูปแบบการรวมกลุ่มสร้างผลิตภัณฑ์ ภายใต้การพิทักษ์สิทธิ์สามารถอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี "กิจการสอนศิลปะบ้านครูอุ๋ยของตนเอง เป็นทางเลือกที่โดดเด่นในสังคมที่มีความคิดด้านธุรกิจเป็นวิธีการที่สร้างสรรค์ รูปแบบการดำเนินกิจกรรมภาคเอกชนที่สามารถเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ความพิการไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ" (ผู้เสนอแนวทางที่ 5) ดังคำกล่าวที่ว่า "การรวมกลุ่มสร้างผลิตภัณฑ์ ภายใต้การพิทักษ์สิทธิ์สามารถอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรีการรวมกลุ่มสร้างผลิตภัณฑ์ ภายใต้การพิทักษ์สิทธิ์สามารถอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี สามารถสร้างรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งมอบสิ่งดี ๆ ให้กับชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อม สามารถพึ่งพาตัวเองได้อย่างมีศักดิ์ศรี"(ผู้เสนอแนวทางที่ 4) 5. รูปแบบการมีส่วนร่วมของสมาชิกในร่วมกับชุมชนแลกเปลี่ยนข้อมูล โดยใช้กระบวนการกลุ่มขับเคลื่อนรูปแบบเวทีประชาคม สร้างความตระหนักต่อความมีจิตสาธารณะที่เข้าใจความเป็นมนุษย์ ผ่านการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรม ไปสู่การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์อยู่บนพื้นฐานของคนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเป็นที่ยอมรับของสังคม เป็นแนวทาง

กระบวนพัฒนาโดยคนพิการสามารถเลือกและตัดสินใจ วางแผนกำหนดแนวทางของตนเอง ในการขับเคลื่อนให้เกิดความร่วมมือในชุมชนและสังคม เป็นต้นแบบของคนพิการที่ก้าวข้ามอุปสรรค ดังคำกล่าวที่ว่า “การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการศึกษาและแก้ไขปัญหาของตนร่วมกับชุมชนแลกเปลี่ยนข้อมูล โดยใช้กระบวนการกลุ่มขับเคลื่อนรูปแบบเวทีประชาคม การสร้างความตระหนักต่อการมีส่วนร่วมสังคมการเปลี่ยนทัศนคติทั้งคนพิการ คนรอบข้าง สังคม” (ผู้เสนอแนวทางที่ 1)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่ามุมมองจากประสบการณ์แนวคิดการกุศลความเชื่อความพิการผ่านมุมมองทางศาสนาเป็นเรื่องเวรกรรม การรับรู้ความพิการว่าเป็นความทุกข์ของบุคคล ซึ่งเป็นผู้ต้องการความช่วยเหลือดูแล คุ้มครองปกป้อง ไม่สามารถสร้างผลผลิตทางเศรษฐกิจ สอดคล้องกับ วิชุพรรณ ทินนบุตรา, (2559) พบว่า คนพิการเป็นผู้ต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดและยังส่งผลต่อการดูแลคนในครอบครัวไม่สามารถออกไปทำงานนอกบ้าน ส่งผลให้ขาดรายได้กลายเป็นภาระต่อครอบครัวและสังคม ทำให้คนพิการเสียโอกาสและผลประโยชน์ในทุก ๆ ด้าน แนวคิดเชิงการแพทย์ การจัดบริการปฏิบัติต่อคนพิการฐานะผู้ป่วยขาดโอกาสการวางแผนตัดสินใจเพื่อการรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพ สอดคล้องกับ กมลพรรณ พันพึ่ง, 2556) ที่ทำการศึกษาเรื่องนิยามความพิการและแนวคิดเรื่องความพิการ การให้นิยามความพิการ พบว่า แนวคิดเชิงการแพทย์ได้รับความสนใจในฐานะมีความบกพร่องทางกายภาพถูกนำไปอยู่ในสถาบันเฉพาะเพื่อการรักษาบทบาทผู้ป่วยอยู่ในฐานะพึ่งพาเป็นภาระ ไม่มีความจำเป็นในการวางและตัดสินใจไม่สามารถสร้างผลผลิตทางเศรษฐกิจ แนวคิดเชิงสังคม ความพิการไม่ได้เกิดจากความด้อยความสามารถหากเกิดจากข้อจำกัดทางสังคม สอดคล้องกับ พงษ์เทพ สันติกุล (2552) ที่ทำวิจัยเรื่องคนพิการในงานวิจัยเข้าใจคนพิการผ่านตัวหนังสือ พบว่าการศึกษาแนวคิดรูปแบบทางสังคมเพื่อยืนยันความพิการเกิดจากข้อจำกัดทางสังคมที่มีต่อคนพิการนับตั้งแต่อคติจนถึงเลือกปฏิบัติ

ผลกระบวนการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ประกอบด้วย ขั้นที่ 1) การยอมรับและการมองข้ามความบกพร่องของสภาพร่างกายสามารถช่วยเหลือตนเองได้ในกิจวัตรประจำวัน ขั้นที่ 2) การค้นหาอัตลักษณ์และพัฒนาศักยภาพ ขั้นที่ 3) การสร้างเจตคติเชิงสร้างสรรค์แสดงให้สาธารณะรับรู้การใช้ชีวิตแสดงอัตลักษณ์ความปกติ ที่สอดคล้องกับขั้นตอนกระบวนการ Gibbson (1995) กระบวนการการเสริมพลังอำนาจทางสังคมที่ให้การยอมรับและพัฒนาความสามารถของบุคคลที่มีสี่ขั้นตอนนั้น จากศึกษาได้รวมขั้นตอนการค้นหาอัตลักษณ์และการพัฒนาศักยภาพมารวมเป็นขั้นตอนเดียวกัน ทำให้บุคคลบรรลุความสามารถในการใช้ทรัพยากรที่จำเป็น ในการเพิ่มพูนความรู้สึกในคุณค่าของตนเอง เกิดการยอมรับตนเอง การจะตัดสินใจเลือกวิธีการปฏิบัติที่ตนเองในการปฏิบัติที่จะคงไว้ซึ่งพฤติกรรมการแก้ปัญหานั้น สอดคล้องกับปิยะพิมพ์ กิติสุธาธรรม (2554) ที่วิจัยเรื่องการยอมรับและการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องกับบาทบาทของครอบครัว เพื่อศึกษาการยอมรับความพิการของคนพิการทางการเคลื่อนไหวและปรับตัวทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมในการดำรงชีวิต

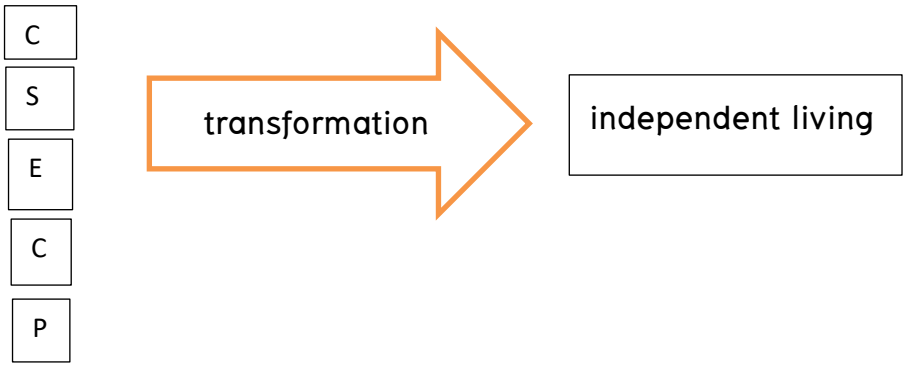
ประจำวันภายหลังสูญเสียความสามารถทางการเคลื่อนไหวของคนพิการ ผลการวิจัยพบว่าขั้นตอนของการยอมรับความพิการและปรับตัวแบ่งออกเป็นสามระยะคือ 1) ระยะการรับรู้ เกิดขึ้นเมื่อคนพิการรับรู้ความจริงว่าตนเองสูญเสียความสามารถในการเคลื่อนไหวไปตลอดชีวิต 2) ระยะการเรียนรู้ เป็นระยะเริ่มยอมรับกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นเรียนรู้ในการปรับตัวและเรียนรู้บทบาทใหม่ในชีวิต สอดคล้องกับรูปแบบการพัฒนาศักยภาพดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรีภายใต้การฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ 3) ระยะการยอมรับ เป็นระยะการปรับตัวและปรับใจยอมรับกับสภาพความเป็นคนพิการทางการเคลื่อนไหว สนับสนุนให้คนพิการได้แสดงออกซึ่งความต้องการ ผ่านการรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรม ตระหนักร่วมรับผิดชอบต่อสังคมมุ่งสื่อสารเชิงสร้างสรรค์และอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง

ผลการศึกษาแนวทางการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการพบว่าส่งเสริมให้องค์กรคนพิการมีระบบโครงสร้างการบริหารจัดการและการบริการที่มีคุณภาพในการปฏิบัติงาน การให้บริการ สามารถพัฒนาองค์กรให้มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการส่งเสริมพัฒนาและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิคนพิการได้มีประสิทธิภาพการวางแผนทำงาน โดยใช้ชุมชนเป็นฐานอย่างสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 1) รูปแบบการสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจเส้นทางการดำเนินชีวิตในสังคม สอดคล้องกับธนพล แสงจันทร์ (2556) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างเครือข่ายการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ กรณี : ศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการพุทธมณฑล เพื่อศึกษากระบวนการและเงื่อนไขในการเสริมสร้างเครือข่ายการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ พบว่าที่ทำงานศูนย์การดำรงชีวิตอิสระคณะทำงานที่เข้าใจถึงแนวคิดศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ โดยการสร้างความตระหนัก ความเชื่อมั่นและเห็นคุณค่าในตนเองให้กับคนพิการ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและยอมรับจากภายในของคนพิการและสามารถพึ่งตนเองได้ ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและรับรู้ได้ถึงการบริการอย่างเท่าเทียม มีการผสมผสานความรู้มาใช้เพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพช่วยให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น 2) รูปแบบการพัฒนาศักยภาพดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรีโดยการฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ สอดคล้องกับขัตพันธ์ ชุมนุสนธิ์, (2559) การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ที่กล่าวว่าการเปลี่ยนแปลงคนพิการที่พึ่งตนเองได้มีความเชื่อพื้นฐานว่ามนุษย์มีความสามารถมีพลังความคิดทักษะสามารถพัฒนาตนเองได้ตามขีดความสามารถสอดคล้องกับ รูปแบบการพัฒนาศักยภาพดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรีภายใต้การฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ 3) รูปแบบการฟื้นฟูด้านการศึกษาปรับเปลี่ยนบ้านเป็นโรงเรียนทำให้เกิดการเรียนรู้ สอดคล้องกับ ศิริพร ตันทโอภาส, และคณะ. (2562) ที่ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ใช้รถเข็นในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่าแนวทางการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาของกรณีศึกษาเด็กพิการระบบโรงเรียนการวางแผนเปลี่ยนผ่านจากบ้านสู่โรงเรียนเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้กรณีศึกษาได้เข้าถึงโอกาสทางการศึกษามีคุณภาพชีวิตที่ดีอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีศักดิ์ศรีและภาคภูมิใจ 4) รูปแบบการรวมกลุ่มสร้างผลิตภัณฑ์ โดยมีการพิทักษ์สิทธิ์สามารถอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี สอดคล้องกับกมลพรรณ พันพึ่ง (2553) ที่ทำวิจัยเรื่องอัตลักษณ์ การเสริมพลังอำนาจ และการกำหนดชีวิตตนเอง: การดำรงชีวิตอิสระของ

คนพิการในสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่าการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ การระบุอัตลักษณ์ตัวตนในสาธารณะเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มของคนพิการและเข้าร่วมในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมยอมรับความพิการเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติมนุษย์ 5 รูปแบบการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน เพื่อการศึกษาแก้ไขปัญหาและแลกเปลี่ยนข้อมูลของคนพิการกับชุมชน เพื่อให้เกิดการวางแผนแก้ปัญหาให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนพิการ สร้างความตระหนักมีจิตสาธารณะและเข้าใจความเป็นมนุษย์เข้าถึงทรัพยากรอย่างเท่าเทียมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สอดคล้องกับทวี เชื้อสุวรรณทวี (2549) ที่ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการที่เหมาะสมกับชุมชนพุทธมณฑล อำเภอพุทธมลฑล จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเกิดขึ้นการดำรงอยู่และพลวัตของการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ปัจจัยและเงื่อนไขที่มีผลต่อการฟื้นฟูคนพิการ ผลการวิจัย ปัจจัยและเงื่อนไขการเปลี่ยนผ่าน หรือการเกิดเจตคติทางบวกต่อกันระหว่างคนพิการและคนทั่วไป แนวทางและแผนแม่บทการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในชุมชนเป็นฐานที่เหมาะสม แนวทางการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์สู่ไปการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการเป็นกลไกหนึ่งในรูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนให้เกิดความร่วมมือในชุมชนและสังคม เป็นตัวอย่างของต้นแบบของคนพิการ ที่ก้าวข้ามอุปสรรค สอดคล้องสายสุนีย์ ทับทิมเทศ (2553) วิจัยเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนผ่านสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการด้านการเคลื่อนไหว พบว่ากระบวนการเปลี่ยนผ่านสู่การดำรงชีวิตอิสระนั้นเริ่มจากการยอมรับความพิการ เปลี่ยนวิธีคิดใหม่ทำใหม่การปรับตัว การเสริมพลังการกำหนดเป้าหมายด้วยตนเองและฝึกทักษะหรือทำงานเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ตนกำหนดให้สำเร็จทำให้เกิดความมั่นใจในการดำรงชีวิตและมองเห็นคุณค่าในตนเอง และเปลี่ยนชีวิตใหม่ด้วยตนเอง

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากแบบการเปลี่ยนผ่านไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ เป็นจุดเปลี่ยนที่ทำให้เกิดรูปแบบการเปลี่ยนแปลง การฟื้นฟูสมรรภาพคนพิการโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน วิธีการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่ดำรงชีวิตอิสระ ประกอบด้วย 1) รูปแบบการสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจเส้นทางการดำเนินชีวิตในสังคม 2) รูปแบบการพัฒนาศักยภาพดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรีโดยการฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ 3)รูปแบบการฟื้นฟูด้านการศึกษาปรับเปลี่ยนบ้านเป็นโรงเรียนทำให้เกิดการเรียนรู้ 4) รูปแบบการรวมกลุ่มสร้างผลิตภัณฑ์ โดยมีการพิทักษ์สิทธิ์สามารถอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี 5) รูปแบบการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน เพื่อการศึกษาแก้ไขปัญหาและแลกเปลี่ยนข้อมูลของคนพิการกับชุมชน เพื่อให้เกิดการวางแผนแก้ปัญหาให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนพิการ สร้างความตระหนักมีจิตสาธารณะและเข้าใจความเป็นมนุษย์เหล่านี้ มีส่วนร่วมในสังคมสามารถเข้าถึงทรัพยากรอย่างเท่าเทียมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สามารถสังเคราะห์ออกมาในลักษณะแผนภาพด้วยหลักการเปลี่ยนอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ด้วยหลักการ C – S – E – C – P Model

รูปแบบการสื่อสาร Communication : รูปแบบการสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจเส้นทางการดำเนินชีวิตในสังคม ภายใต้เงื่อนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

รูปแบบการฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ skills training : รูปแบบการพัฒนาศักยภาพดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรีโดยการฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ

รูปแบบการฟื้นฟูการศึกษา education : รูปแบบการฟื้นฟูด้านการศึกษาปรับเปลี่ยนบ้านเป็นโรงเรียน เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้

รูปแบบการสร้างผลิตภัณฑ์ create : รูปแบบการรวมกลุ่มสร้างผลิตภัณฑ์ โดยมีการพิทักษ์สิทธิ์เพื่อให้อยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี

รูปแบบการมีส่วนร่วมสร้างข้อมูล participation : รูปแบบการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนแลกเปลี่ยนข้อมูลของคนพิการกับชุมชน โดยใช้กระบวนการกลุ่มในเวทีประชาคม เพื่อให้เกิดการวางแผนแก้ปัญหาให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนพิการ สร้างความตระหนักมีจิตสาธารณะและเข้าใจความเป็นมนุษย์

สรุป

มุมมองจากประสบการณ์ของคนพิการเชื่อว่าความพิการเป็นบาปกรรมในอดีต ซึ่งนำไปสู่การมีอคติต่อคนพิการ กลุ่มคนพิการรับรู้ว่าไม่ได้รับโอกาสเท่าคนปกติในสังคมนำไปสู่การเลือกปฏิบัติ การเปลี่ยนผ่านไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการจึงเป็นจุดเปลี่ยนที่ทำให้เกิดรูปแบบการเปลี่ยนแปลงการฟื้นฟูสมรรภาพคนพิการโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน กลวิธีการพัฒนาชุมชนการส่งเสริมการดำรงชีวิตอิสระประกอบด้วย หนึ่งรูปแบบการสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจเส้นทางการดำเนินชีวิตในสังคม ภายใต้เงื่อนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สองรูปแบบการพัฒนาศักยภาพดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรีโดยการฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ สามรูปแบบการฟื้นฟูด้านการศึกษาปรับเปลี่ยนบ้านเป็นโรงเรียน เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ สี่รูปแบบการรวมกลุ่มสร้างผลิตภัณฑ์โดยมีการพิทักษ์สิทธิ์ เพื่อให้อยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี ห้ารูปแบบการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน โดยใช้กระบวนการกลุ่มจัดเวทีประชาคม เพื่อให้เกิดการวางแผนแก้ปัญหาให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนพิการ สร้างความตระหนักสร้างความเข้าใจความเป็นมนุษย์นำไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) มุมมองจากประสบการณ์ความพิการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดำเนินงานของทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องการมีแนวทางเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กิจกรรมจะเป็นการสร้างนิยามใหม่ไปสู่การเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ

2) รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ความพิการไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการควรมีส่วนร่วมขับเคลื่อนรูปแบบเวทีประชาคม การสร้างความตระหนักสิ่งแวดล้อมโดยการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design) เพื่อเป้าหมายให้ครอบคลุมให้มากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

กมลพรรณ พันพึ่ง.(2556). *นิยามความพิการและแนวคิดเรื่องความพิการ.* กระเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2560) ทศวรรษของพัฒนาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการใน ประเทศไทย 2550–2560. *วารสารการวิจัยการบริหารการ พัฒนา*, *9*(2), 181–188.

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2558). *รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการ ในประเทศไทย.* สืบค้นเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2563, จาก http://dep.go.th/th/page.

ขัตพันธ์ ชุมนุสนธิ. (2556). การพัฒนารูปแบบการเสริมพลังความสามารถในการจัดการตนเอง. *วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย, 8*(2),147–161.

พงษ์เทพ สันติกุล. (2552). *คนพิการในงานวิจัย:เข้าใจคนพิการผ่านตัวหนังสือ.* กระเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิก.

ทวี เชื้อสุวรรณทวี. (2549). *รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์ โครงการรูปแบบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการที่เหมาะสมกับชุมชนพุทธมณฑล อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม.* กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ธนพล แสงจันทร์. (2555). *การเสริมสร้างเครือข่ายการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ กรณีศึกษา : ศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการพุทธมณฑล* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปกร.

นัสรินทร์ แซสะ. (2018). การศึกษาพัฒนาการ ทักษะทางสังคมของเด็กพิการที่เรียนในรูปแบบเรียนรวมที่โรงเรียนวัดกลางเกร็ด กรณีศึกษาสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ บ้านเฟื่องฟ้า จังหวัดนนทบุรี. *Journal of Social Synergy*, *9*(3), 34–47.

ปิยะพิมพ์ กิติสุธาธรรม. (2554) *การยอมรับและการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของครอบครัว* (วิทยานิพนธ์สังคมวิทยามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิชุพรรณ ทินนบุตรา. (2559). แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ใช้รถเข็นในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ, 26*(1), 210 – 229.

ศิริพร ตันทโอภาส. (2562). การวางแผนการเปลี่ยนผ่านจากบ้านสู่โรงเรียน: แนวทางการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาของเด็กพิการในพื้นที่ดอยวาวี. *Sikkhana, 6*(7), 60.

อัฐมา โภคาพานิชวงษ์. (2549) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของคนพิการทางการเคลื่อนไหวในอำเภอบ้านค่ายจังหวัดระยอง. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้าจันทบุรี, 28*(2), 71–72.

Edward, W. T. (2017) . *A Family Systems Perspective on Supporting Self–Determination in Adults with Intellectual Disabilities During Transitions* (Doctoral dissertation). Université d'Ottawa/University of Ottawa.

Gibson, B. E. (2006). Disability, connectivity and transgressing the autonomous body. *Journal of Medical Humanities*, *27*(3), 187–196.

Goffman (1963 cited in Cobb, 1976 Crisp, R. (1993). Personal responses to traumatic brain injury: A qualitative study. *Disability, Handicap & Society*, *8*(4), 393–404.